

Fakultní základní škola Olomouc
Hálkova 4

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

Beatnici

Olomouc, červen 2011

Jana KOUTNÁ

Obsah

1	KDO TO BYLI BEATNICI?	7
1.1	Vznik beatové generace.....	7
1.1.1	První fáze – New York.....	7
1.1.2	Druhá fáze – San Francisko	7
1.2	Původ pojmenování beatové generace	8
1.3	Kdo ovlivnil beatníky?	8
1.3.1	Předchůdci beatníků.....	8
1.3.2	Vliv východních náboženství	8
1.3.3	Vliv narkotik	9
1.4	Hlavní ideje beatníků	10
1.4.1	Otevřenost a naprosté sebeodhalení	10
1.4.2	Averze vůči modelu Ameriky a americké společnosti v poválečných letech.....	11
1.4.3	Důraz kladený na individualitu	12
1.4.4	Sexualita.....	13
1.4.5	Pacifismus a obava z institucionalizované moci.....	13
1.4.6	Snaha o odstranění diskriminace	13
1.4.7	Žízeň po životě	14
1.4.8	Pohled na literaturu	15
1.5	Názor kritiky	15
2	Odkaz beatníků	17
3	PŘEDSTAVITELÉ BEATNICKÉ GENERACE.....	17
3.1	Lawrence Ferlinghetti.....	17
3.2	Jack Kerouac	21
3.2.1	Na Cestě	22
3.3	Neal Cassady	23
3.4	Allen Ginsberg	24

3.4.1 Kvílení.....	25
3.5 William Seward Burroughs	26
3.5.1 Feťák.....	27
3.5.2 Nahý oběd	27
3.6 Gregory Corso	28
3.7 Gary Snyder	30
3.8 Diane di Prima.....	32
3.9 Ken Kesey	33
3.10 Lucien Carr.....	34
3.10.1 Zabití Davida Kammerera.....	34
3.11 Peter Orlovsky	34
3.12 Michael McClure	35
3.13 Keneth Rexoth	35
3.14 Herbert Huncke	36
3.15 John Clellon Holmes	36
4 Beat a Česká republika.....	36
4.1 Český zájem o beatovou literaturu	36
4.2 Návštěvy beatníků v Čechách.....	37
4.2.1 Karel Srp a Beat Generation Fest	37
4.2.2 Allen Ginsberg	37
4.2.3 Lawrence Ferlingetti.....	37
4.2.4 Gary Snyder	38
4.2.5 Další beatníci v Čechách.....	38
4.3 Václav Hrabě	38

Abstrakt

Tato práce se zabývá Beatovou generací. Jejím cílem je přiblížit toto literární hnutí běžnému pozorovateli. Práce obsahuje informace o vzniku beatníků, jejich významu ve světovém měřítku a přiblížení hlavních myšlenek hnutí. Představuje také jednotlivé představitele a vztah beatu a České republiky.

Abstract

This work is about the Beat Generation. Its purpose is to show this literary movement to an ordinary observer. This work contains information about beginning of the Beats, their relevance in the world scale and introduces main ideas of movement. It also shows individual representatives and the relation between the Beat movement and Czech Republic.

Úvod

Když jsem byla postavena před volbu tématu pro ročníkovou práci, jasně jsem se rozhodla pro literární téma. K beatníkům mne poprvé přivedla biografická kniha o mé oblíbené hudební skupině Nirvana a následně několik dalších knih či filmů o mých oblíbených hudebnících. Beatová generace měla totiž značný vliv na řadu umělců, ať už výtvarných, literárních či právě hudebních. Po tomto prvním letmém setkání jsem zatoužila dozvědět se více, a tak jsem započala zkoumání. A právě v této době se mi do cesty připlety tyto práce. Bylo tedy pochopitelné, že jsem se rozhodla skloubit povinnost se svou zálibou a vydala se pátrat po beatnících.

Toto pátrání se vzápětí ukázalo být trochu komplikované, jelikož materiály o beatnících nebyly v České republice k sehnání. Po důkladném hledání jsem jich ale několik našla. Proč se však o celé historii shánění knih zmiňují? Chci na ní demonstrovat skutečnost, že v Česku jsou beatníci (na rozdíl od hippies a proslulé volnosti 60. let, které by tu s jistou pravděpodobností bez beatníků vůbec nebyli) velice málo známí, což je ale v historickém kontextu politické situace v České republice v době největšího rozmachu beatu pochopitelné. Zde tedy nacházíme první možnost využití mé práce – obeznámení s takto důležitým literárním hnutím.

Jako druhou možnost využití vidím paralelu k dnešní době a možnost poučit se v dějinách. Beatová generace (jak se později dozvíme blíže) totiž vznikla právě na základech odporu k rozmachu konzumního života bez hlubšího smyslu a jakéhosi všeobecné spokojenosti v Americe 50. let. Nad tímto problémem se velmi často zamýšlím i v dnešní době. Ta je totiž v lecčem velmi podobná – povrchní konzumní život, absolutní nedostatek hledání hlubších a nových významů a touhy se někam posunout.

Myslím, že beatnická literatura je zajímavá právě pro mladé lidi, kteří jsou plni touhy po životě a neomezených prožitcích jako inspiraci pro jejich vlastní cestu, a právě v tomto vidím největší přínos beatové literatury v současnosti.

Obr. 1 Plakát beatové generace

1 KDO TO BYLI BEATNICI?

1.1 Vznik beatové generace

1.1.1 První fáze – New York

Beatová generace vznikla v stejné době jako například francouzští impresionisté z původně malé skupiny přátel a až později se transformovala v literární hnutí. Její kořeny můžeme umístit do první poloviny čtyřicátých let na Kolumbijskou universitu při setkání studentů Allena Ginsberga, Jacka Kerouaca, Luciena Carra a dalších, se kterými se přátelil i Williem S. Burroughs. Postupně se na tuto malou skupinu spřátelených literátů začalo nabalovat více lidí s obdobným náhledem na život a tvorbu, a tak vznikla beatová generace.

1.1.2 Druhá fáze – San Francisko

V polovině padesátých let se hlavní centrum hnutí přesunulo do San Franciska, města svobody, a také místa, kde Lawrence Ferlinghetti v roce 1957 založil *City Lights Bookshop*. Zde se poté vyvinulo hnutí hippies. Dodnes můžeme v SF najít mnoho artefaktů ze dnů beatnické generace. Například ulici pojmenovanou Po Jacku Kerouakovi, na které se nachází i knihkupectví *City Lights*. Zde se hnutí rozrostlo.

Byla zde též dnes již proslulá *Six Gallery*, kde 6 beatnických básníků (Philip Lamantia, Michael McClure, Allen Ginsberg, Gary Snyder, Phil Whalen, Kenneth Rexroth, a Jack Kerouac) pořádalo svá autorská čtení a performance.

Obr.2 Básníci v Six Gallery

1.2 Původ pojmenování beatové generace

Slovo „beat“ pochází od Herberta Hunckeho, který toto slovo používal pro stav, v jakém se nacházel v období své drogové závislosti - znamenalo zbitý, zničený, unavený, vyčerpaný. Výklad tohoto slova se však často liší, a každý na něj má jiný názor. Nejznámější a snad i nejpravděpodobnější význam je dle Kerouaca odvozen od slova „beatific“, které v překladu znamená „blažený“ a vyjadřuje touhu po dosažení nejvyššího stupně blaženosti. Spojení „Beat generation“ poprvé použil John Clellon Holmes jako pracovním názvem své knihy s beatnickou tematikou *Go*.

Seděli jsme s Johnem Clellonem Holmesem a přemýšleli nad významem Ztracené generace a následujícím existencialismem a já řekl ‚Viš Johne, tohle je prostě beatová generace‘ a on vyskočil a s blaženým výrazem opakoval ‚To je ono, tohle je přesně to‘“ (Jack Kerouac)

1.3 Kdo ovlivnil beatníky?

1.3.1 Předchůdci beatníků

Duchovními předky beatníků byli takoví mužové, jako například Henry David Thoreau, americký filosof, esejista, moralista a básník, agresivní idealista s veskrze konzervativní nedůvěrou ke strojům a průmyslu, toužící po návratu k počátkům lidského vztahu k Zemi, Herman Melville, americký realistický spisovatel a básník, proslulý svou dobrodružnou přichylností k odlišným kmenovým zákonům, či Walt Whitman, americký spisovatel, básník a novinář; jeden ze zakladatelů moderní americké poezie, průkopník civilismu, optimistický zvěstovatel rovnostářské záliby v drsné novosti a rychlosti sebeobrodné změny Ameriky.

Beatníci hledající osvícení a proměnu obecných hodnot zbožňovali prokleté básníky, zvláště pak Rimbauda, který v Sezóně v pekle prohlásil: „*Já! Já, kterého nazývají mágem, či andělem upouštím od veškeré mravnosti...*“.

John Tyttel, profesor americké literatury, ve své známé studii o hlavních postavách beatové generace napsal, že „klíčovým předchůdcem beatníků, zdůrazňujícím přirozenost a svobodu kompozice byl Henry Miller, americký surrealistický spisovatel, jehož cílem nebylo dosažení „umění“, ale iluze nenucenosti.“ Dalším velkým vzorem beatníků byl Aldous Huxley, americký spisovatel a velký, uznávaný odborník na poli vlivu a účinků drog.

1.3.2 Vliv východních náboženství

Velký vliv měla na mnoho beatnických autorů východní náboženství, zejména pak buddhismus a zen buddhismus. Ty se pro mnoho z nich staly formou duševního závaží, a studium nejrozličnějších škol východního náboženství se tak stalo jak výrazem odklonu od západních zvyků,

tak cestou z egoismu, do níž se tak zběsile vrhali (buddhismus zdůrazňoval význam nedůležitosti člověka coby tečky ve vesmíru). Buddhistické zdůrazňování účasti, soucitu se všemi vnímajícími bytostmi sloužilo jako vyvážení šíravosti beatnického zatracení amerického materialismu. Buddhismus byl beatníkům také blízký v důrazu kladeném na intuici a v odrazování od racionalistických vysvětlení.

Beatníci si ale na druhou stranu chtěli přizpůsobit buddhistické zásady své existenci, a tak byl výsledek jejich užívání buddhismu poněkud výstřední, nedůsledný a hlavně eklektický.

Beatníci souhlasili se zenovým principem, podle nějž konečná autorita spočívá ve spontánních a intuitivních náhledech a činech individua, stejně jako se zenovým posvěcením každého okamžiku bytí. Zenbuddhistická „plnost mysli“ sestává z nepokrytého zaujetí detailem – prohlížením bez interpretace, komentáře, soudu, či závěru. To oslovovalo právě beatníky, kteří dychtili přestupovat standardně přijatelnou morálku a konvence. A tak bylo poselstvím zenu odmítnutí všech platných měřítek: nic nebylo posvátnější nebo méně svaté než cokoliv jiného

1.3.3 Vliv narkotik

Drogy měli na tvorbu beatníků nesporně velký vliv. Většina členů užívala mnoho různých drog, zahrnující alkohol, marihuanu, benzedrin, morfium, později hlavně psychedelické drogy, jako jsou LSD, mezkalin či rostlinu yage, o níž uslyšíme později. Většinou byli motivováni jak prostým hédonismem, tak intelektuálními záměry na poli výzkumu drog i pro účely hledání nových forem a možností psaní.

Pro většinu spisovatelů a umělců, kteří spojili svůj život a psaní (či jinou formu umění) s drogou (a nebyli to jen členové beatové generace, patří mezi ně například český botanik a spisovatel Alberto Vojtěch Frič či režisér a herec Hugo Haas) existuje nebezpečí, že je toto spojení zničí (a u mnohých se tak stalo). Když uvážíme autodestruktivní prvky jejich povahy, užívají vlastně drogu proto, aby objevili nějakou novou vizi světa – vizi, kterou jsou obyčejní smrtelníci nuceni nakonec uznat jako jinou, mocnou a přesvědčivou verzi pravdy.

Proust píše o tom, jak lidský život může být zhuštěn do několika minut. O těchto hypnoidních vizích říká: „*Někdy je vidíme, v tom okamžiku, kdy usínáme, snažíme se je zachytit a popsat. Pak se probouzíme a ony jsou pryč, vzdáváme své úsilí, ale než můžeme nabyt jistoty o jejich povaze, opět usínáme, jako by jejich spatření nebylo dovoleno probouzející se mysli. Obyvatelé těchto obrazů jsou samotnou látkou snů.*“ Právě tato prchlivost snů a možnost jejich zachycení či alespoň prodloužení jejich trvání při užití drog byla pro beatníky jedním z hlavních podnětů pro užívání narkotik.

Snad nejznámějším a nejproslulejším psychedelikem je LSD. Mozek pod LSD je v určitých ohledech, například pokud jde o okysličování, ve stejném stavu jako mozek, který se blíží smrti. LSD trip tedy poskytuje jak tělesnou, tak i duchovní lekci. S touto drogou je neodmyslitelně spojen

- stejně jako legendární skupina The Beatles (mnoho jejich písní bylo napsáno pod vlivem, halucinogenů, s LSD byla spojena hlavně dnes už proslulá píseň *Lucy in the Sky with Diamonds*) a mnoho dalších umělců - její zvěstovatel Timothy Leary, velký experimentátor na poli halucinogenů. Ve výzkum v jím založeném centru pro experimentální studie LSD bylo zapojeno i mnoho beatníků. Centrum však bylo na nátlak tehdejší vlády (v čele s prezidentem Nixonem) uzavřeno, Leary zatčen a LSD zařazeno na seznam nelegálních látek mezi tvrdé drogy jako heroin aj. Trvalo téměř 50 let, než byly jeho úspěchy uznány.

Když si Aldous Huxley jednoho rána na jaře 1953 poprvé (v necelých šedesáti letech) vzal meskalin, zjistil, že se ocitl v „bezčasé a požehnané vizi“. O tom, jaké to je, dostat se zcela mimo čas, řekl: „*Mohl jsem se samozřejmě podívat na hodinky. Ale věděl jsem, že ty hodinky jsou v jiném vesmíru. Můj skutečný zážitek byl stálý a probíhal v nekonečném trvání, nebo zas ve vnímané přítomnosti, která byla jednou neustále měnící se apokalypsou.*“ Tento již dříve velmi uznávaný spisovatel se vznešenými původy se brzy stal naprostou kapacitou a jakýmsi prorokem ve sféře drog. Huxley si byl nepochybně vědom rizik, které s sebou drogy přinášejí, proto jsou jeho studie považovány za jedny z nevěrohodnějších a nejobjektivnějších. Proslýchá se, že když Huxley umíral, poprosil svou ženu, aby mu podala LSD, jelikož chtěl v okamžiku smrti zažívat stav změněného vědomí způsobený drogou.

Prostřednictvím drog tedy představitelé beatnické generace a mnoho dalších umělců (na rozdíl od většiny „obyčejných“ lidí užívajících drogy pouze jako zdroj zábavy) hledali nové formy psaní, využití jazyka, jakožto i vhléd do jiných světů, za obzor běžného lidského vnímání, cesty do snových krajín s pozměněným vnímáním všech obecně přijímaných tezí.

1.4 Hlavní ideje beatníků

1.4.1 Otevřenost a naprosté sebeodhalení

Baudelairovo sebevědomé prohlášení „*Šlechtím vlastní hysterii radostí a strachem*“ nabízí kód postmodernistické (tedy i beatnické) senzibility. Bohatost přátelství a sváru, projevující se u francouzských symbolistů anticipovala hořčnaté vztahy beatníků i jejich pozoruhodnou vzájemnost a otevřenost.

V roce 1952 v dopise Ginsbergovi uvedl Kerouac výčet hlavních představitelů hnutí a tvrdil zde, že zásadním motivem pro jejich spojení byla schopnost upřímně se navzájem vyznat ze svých nejhlubších pocitů. Takové otevřené sebeodhalení bylo v rozporu s duchem doby, vedlo ale k estetickému a duchovnímu objevitelství.

Symbolem tohoto zcela upřímného otevření se jiným byla nahota - ať už ve smyslu nahoty duševní či tělesné. Neúprosné sebeodhalení je zvláště zřejmé v Ginsbergově básni *Kadiš*, nebo Burroughsově *Nahém obědě*, ve kterém odmítá zastírat démonické aspekty svých návyků. Nahota tělesná se potom projevovala v symbolických rovinách. Ginsberg ze sebe při předčítání poezie

strhal šaty a Kerouac napsal, že by chtěl být jako středověký tibetský mnich a učenec Milarepa (tibetský buddhistický jogín a básník žijící v 11. a 12. století), žijící nahý v jeskyních. A coby největší a konečný důkaz byl Neal Cassady nalezen nahý a mrtvý poblíž železniční trati v Mexiku. Tento důraz na obnažování těla byl intuitivní reakcí na podvod, který beatnici cítili pod masovým úpadkem americké myšlenky sebeurčení. Nahota znamenala znovuzrození, znovunabytí identity. Cíl tohoto obnažení vycházel také ze spojení bohémství, psychoanalytického zkoumání a dadaistické fantazie.

Nebezpečí, které podstupovali, bylo prostředkem sebezničení. Jen obnažením osobnosti, stržením masky si mohli udělat názor na okolí a objevit limity vlastních možností.

1.4.2 Averze vůči modelu Ameriky a americké společnosti v poválečných letech

Poválečná éra byla obdobím mimořádné nejistoty, hluboké bezmocnosti – alespoň co se úsilí jedince týče -, kdy byla opuštěna osobní zodpovědnost ve prospěch společné velikosti, hesly dne byly koordinace a přizpůsobivost. Výbuchy atomových bomb v Japonsku ustavily nové dimenze hrůzy a nejvyšší ideologií se stala technologie. Věda byla chápána jako naprostá vládkyně člověka a jeho prostředí. Možnost úplného zničení světa nukleární explozí, masově přetřásaná sdělovacími prostředky, jen zvýšila bájnou úctu k síle vědy. Jen málokterá období zaznamenala pro umělce a intelektuály takovou zkoušku.

Ameriku svíral vnitřní mráz, iracionální nenávisť, která probouzela velký strach a potlačování impulsů. A protože takové potlačování plodí útlak jako svou nutnou racionalizaci, začaly cenzury umělců a filmařů a tzv. „usměrňování průměrného člověka“, a to vše v síle a podobě, která v Americe neměla obdoby a snad se dá srovnávat i s jistými prvky komunistických totalit. Toto totalitářství se potom snaží určovat individuální potřeby a tužby. Důsledkem je pohodlná, vlídná a snesitelná demokratická nesvoboda Charles Wright Mills, americký sociolog, sledoval burčující růst masové společnosti, složené z izolovaných jednotek, formované sdělovacími prostředky, ponoukané jen ke konzumu a nikdy k rozhodnutí. Jiní kritici společnosti zaznamenali pozvolný vývoj mentality, odmítající pochybovat o autoritách.

Studenti padesátých let byli smíření se svým životem. Vzdělání znamenalo vyšší příjem a společenskou prestiž nikoliv zdokonalování kritického zkoumání, prohlubování vnímavosti, vědomostí a vzdělanosti vůbec (v tomto bodě taktéž nacházím velkou podobnost s dneškem).

Všechny tyto skutečnosti způsobovali antipatii beatníků. Podobný proud hořkosti a idealismu vyústil v těchto letech u evropských existencionalistů. Obě dvě skupiny začali s negací, odmítali přijmout společnost, která je obklopovala. Beatnici souhlasili s existencionalistickým argumentem, že člověk je určen svými činy a sdíleli očekávání úplného zhroucení západní kultury. Odmítali konformismus amerického života a v mnoha členech hnutí sílila nedůvěra v slova lidí, kteří mají příliš peněz a ovládají příliš mnoho věcí.

1.4.3 Důraz kladený na individualitu

Beatnici se sami chápali jako vyhnanci a exulanti v nepřátelské kultuře, jako podivínští průkopníci nových postojů k duševnímu zdraví a k etice. Dnes už je jasné, že ve čtyřicátých a padesátých letech pracovali beatnici na pojetí duševní vyrovnanosti, vzdorující dobovým nadějím, avšak nadané věšteckou silou. Jinými slovy, důležitá nebyla jen jejich literární tvorba, ale i způsob života, pro který se rozhodli. Právě ten totiž směřoval k uzdravení Ameriky v 60. letech.

Allen Ginsberg jednou prohlásil: *„Mým měřítkem toho času bylo vnímání osobního génia a chápání všech zvláštností v lidech jako projevů jejich vznešenosti.“* Tváří v tvář dusivé apatii padesátých let beatnici ustanovili své tužby do podoby pátrání po období nevinnosti skrze očistění vinou a hanbou, tento způsob ale nikdy neodkazoval k laciné nezodpovědnosti.

Gary Snyder si v roce 1953 zapsal do deníku: *„Disciplína a zdrženlivost je snadná; být vyhraněný, negativní a obvykle vycházet z nějakých obecně přijatelných kulturních hodnot. Nejtvrdší je následování tužeb, vždycky dělat to, co chceš. Předpokládá poznání vlastních motivů, ostražitě vybalancování svobodného konání a vnímání bodu, v němž leží společenská tabu.“*

Na základě měřítek své doby byli beatnici vnímáni jako šilenci a museli snášet následky, které s sebou jejich proměna nesla – bláznice, veřejný výsměch, cenzuru a dokonce i vězení. Co by se ale z hlediska obvyklé životní zkušenosti mohlo zdát porážkou, pro ně bylo spíše pobídkou do dalších dobrodružství. Beatnici byli přitahováni k „šilenství“ jako k trvalému stavu, jako k průzračné, jednoduché a nutkavé cestě k pozvednutí vlastní osobitosti a prosvětlení stínů dne.

Jelikož poznali, že šilenství je skvělým útočištěm pro ty, kdo chtěli zůstat soukromě přičetní, přivolávali je drogami, kriminálními delikty a směřováním k extázi. „Šilenství“, které vítali jako přírodní živel, jim sloužilo k průzračnosti, jako pravá perspektiva, z níž je třeba na věci nahlížet. Zde si dovoluji citovat úryvek Kerouakova slavného románu *Na cestě*, vystihující atmosféru celé beatnické touhy po životě:

„Pro mne jsou jedinými šilenci, ti, kteří jsou dost šílení, aby žili, aby mluvili, aby byli spaseni, a dychtíc po čemkoli v témže okamžiku a najednou, ti, kteří nikdy nezívají nebo neříkají samozřejmosti, ale hoří, hoří, hoří jako bájně žluté římské svíce, vybuchující jako pavouci ve hvězdách.“

V padesátých letech, kdy hlas osobitosti cítil takové ohrožení ze strany uniformní anonymity, objevili beatnici přirozený protiklad poklidu dne v nové vnímání sama sebe, v renesanci romantického puzení k boji s nepoměrně mocnějšími silami. Beatnici prorazili vězeňskou masku umělce v ústraní – flaubertovskou tradici, která chápala umělce v ústraní jako Boha, všudypřítomného, ale neviditelného – a začali hledat to, co označil Ginsberg za „Jednotné bytí“.

Beatnici odmítli kompromisy mezi intuitivním hledáním a převládajícími etickými pravidly. Zneužíváním myslí a těl objevili nebezpečné téma. Zřeknutí se kulturních tabu, zájem o

homosexualitu a sexuální sebevyjádření, užívání zakázaných drog – to vše byly etapy na cestě k vytvoření nové svérázné senzibility.

Beatnici byli považováni za bandity podsvětí. Museli hledat nové cesty, jak připomenout své společnosti důstojnost sebedůvěry a poskytnout jí vědomí tyranie institucí. Zatracovali světské, obávali se důsledků moci a vybrali si cestu posvěceného jedince.

1.4.4 Sexualita

V kultuře, která vnímala pouhou odlišnost zevnějšku za deviantní chování a homosexualitu považovala za trestuhodnou perverzi, beatová generace razila přesně opačnou cestu. Podporovali totální toleranci a měnili svět prolomováním tabuizovaných témat. V beatnické literatuře byla sexualita velice důležitou složkou a zároveň jednou z jejich aspektů, které často neprocházeli cenzurou, a kvůli kterým se nezřídka dostávala až před soudní tribunály.

Beatnici většinou podporovali hnutím hippies proslulou „volnou lásku“. Často inklinovali k homosexualitě či bisexualitě a mnohdy zastávali teorii, že každý člověk je v přirozené podobě bisexuál a až kulturní prostředí a různé lety dané zákony z něj dělají osobu sexuálně vyhraněnou pro jedno pohlaví.

1.4.5 Pacifismus a obava z institucionalizované moci

Beatnici byli v čele s Allenem Ginsbergem velcí odpůrci válečných konfliktů, zejména pak války ve Vietnamu a Koreji. Na základech beatnické propagace míru, pokračovali i hippies.

Byli také velkými odpůrci byrokratizace. Nikde nebyl strach z institucionalizované moci vyjádřen zřetelněji než v koláži nočních můr Nahého oběda. Burroughs zde vykreslil možnou budoucnost mnohem chmurněji a hrozivěji než Orwell v románu *1984* nebo Huxley v *Krásném novém světě*, když popsal dystopii, kde technika rdousí všechny stopy svobody, policejní stát, kde byly všechny stopy lidské lásky a vzájemnosti odstraněny a ztratili svůj obsah.

„Byrokracie je zhoubná jako rakovina, svádí lidstvo od evolučního směřování k nekonečným potencionálům a diferenciacím, od nezávislých a spontánních činů k naprostému parazitismu viru.“ (W. S. Burrougjhs - Nahý oběd)

1.4.6 Snaha o odstranění diskriminace

Zástupci beatové generace nerozlišovali mezi lidmi různých ras, náboženských vyznání nebo či sexuální orientace. Sami beatnici byli různého vyznání, ale zavrhovali puritánství katolíků. Náboženství studovali spíše z filozofického než z teologického hlediska. Toleranci různých aspektů sexuality jsme již analyzovali v předchozí podkapitole.

Dostáváme se tedy k rasové diskriminaci. Beatnici sympatizovali s černými, protože se „cítili jako černí, zajatí v pravouhlém světě, který nám nestačil, ve světě, který nebyl ani dost bezprostřední, ani dost radostný a ani dost vzrušující“ (John Clellon Holmes). Dychtivě přijímali černou hudbu, mluvu a další úseky této kultury.

Beatnici člověka soudili, podle jeho činů, chování a myšlení, a volili cestu tolerance ke všem lidským bytostem. V tomto směru je jistě ovlivnila i mnohá východní náboženství.

1.4.7 Žízeň po životě

Beatnická touha „být“ – honba za extrémními zážitky - je velice nutková. Jestli jsou tyto zážitky ničivé nebo ne, je méně důležité než samotný fakt kontaktu – tyto zkušenosti člověku bez hrbení páteře ukazují jeho vlastní křehkost, zranitelnost a lidské meze. Beatnici milovali krajnost neovladatelné volnosti a vysmívali se klasickým a stereotypním formám života i literatury.

Jedním z těchto projevů touhy po volnosti je i beatnická příchyllost k cestování, jakožto symbolu prožitku, vzdorujícímu čemukoliv tak dlouho, dokud se člověk hýbe.

Nebezpečí, které podstupovali, bylo prostředkem sebezničení. Šlo o usilovný proces a intenzita jejich zážitků se odrážela ve výpovědní hodnotě jejich děl. Daleko významnější než jejich strádání byla nicméně vytrvalost při zachycování vlastních změn. Nejasnost jejich projevů nebyla důležitá, jelikož měli ideální publikum – sebe.

Kerouac psal na počátku padesátých let v Mexiku s nesmírnou volností, bez ohledu na pustošivou nemoc, chudobu a bídné pracovní podmínky. Burroughse zavedla toxikomanie do stavu jakési neviditelnosti, zároveň ale klinicky zaznamenával proces vlastního rozpadu. To myslím dostatečně ukazuje schopnost zajít až na pokraj - jakési balancování s životem a nemožnost trvalého stanutí na jednom bodě.

Beatnici byli hříšníky a popravdě řečeno, Burroughs, Kerouac, Ginsberg i jiní museli při různých příležitostech čelit žalobám z kriminálních deliktů. Často sami sebe definovali pomocí impulsivních činů, všichni byli psanci, indeterministy, snažili se naplnit nutkové soukromé vize navzdory společenským sankcím a právnímu řádu. Dionýský styl života se některým usedlým pozorovatelům může zdát jako hédonistické barbarství, byl ale vybudován s oddanou apollónskou kontrolou. Beatnici byli lidmi vytříbených mravů a vědecké disciplíny, schopnými toho nejnemyslitelnějšího úsilí v zájmu další dovednosti a dalšího životního rozměru. Snažili se dosáhnout nejvyššího stupně osvícenosti a obsáhnout co největší spektrum dovedností, zkušeností a vědomostí a využít je k vlastnímu novátorství.

Oni sami s rozvahou a někdy až posedle následovali svoji intuici, kterou považovali za výraz osobního spasení. Z anarchistické bohatosti jejich životů vzešly vize jejich knih. Jen zřídka byla literatura natolik spojená s činy, a jen málo spisovatelů kdy žilo tak neopatrně.

1.4.8 Pohled na literaturu

Beatnické odmítnutí umělecké masky mělo mimořádné důsledky pro povahu jazyka v literární tvorbě a pro kvalitu zážitku, který měl být vyjádřen. Přehnané představy schopnosti shody s národní povahou vedls beatniky ke zvýšení míry upřímnosti bez ohledu na umělecké následky. Umění je tvořeno krajním napětím mezi bezprostředností a skladbou, mezi improvizací a záměrem.

Jak tvrdil Henry Miller, „*úkolem člověka je udělat umělecké dílo ze sebe sama*“ a dodává, že „někteří z mých nejpřímnějších přátel mne čas od času upozorňují, že když mluvím s nimi, jsem to vždycky já – ne ale vždy, když píšu. Beatnici rovněž brzy počali toužit po sesazení literárního superega a ozdravení jazyka. Ginsberg tuto výzvu dokonale zformuloval v rozhovoru pro časopis Paris Review: „... Co se stane, když činíš rozdíl mezi tím, co říkáš svým přátelům, a tím, co říkáš své Múze? Problém stojí jinak: je třeba rozdíly setřít – přistupovat k rozhovoru s Múzou tak otevřeně, jako když mluvíš sám k sobě nebo k přátelům. Jinými slovy, není mezi tím rozdíl, nesmí být rozdíl mezi tím, co napíšeme, co víme, že by tam mělo být – tak jak to ví každý z nás

a po každý den. V tom spočívá pokrytectví literatury a my se jej musíme pokusit potlačit.

Dokonalou ilustrací takového způsobu psaní je Kerouakova teorie, která říká, že vše co je prvé napsáno, má nějaký důvod, a proto bychom neměli nic přepisovat ani opravovat.

Beatnici reagovali na mrzoutskou nabručenost poválečných básní, zveličující marnost a zoufalství, hravostí, jež se dá připodobnit k evropské avantgardě po první světové válce.

Beatnici pro naši dobu znovuobjevili způsob zpovědi s naléhavostí a vášní, která jejich současníky šokovala. Vycházeli ze svých životů jako z vhodného literárního tématu s totemistickou úctou, vyjádřenou s brutální a nic neskrývající upřímností.

Společným imperativem byla změna: „Nejnebezpečnější je zůstat zticha,“ napsal jednou Burroughs Ginsbergovi. Pohyb měl být právě tak duchovní jako fyzický, a oni očekávali, že jejich umění bude rozvinuto podle toho, nakolik dokážou zapomenout na staré návyky. Jejich poválečná volba se stala praporem nových svobod, které měli v šedesátých letech dojít rozsáhlého přijetí.

Beatnici byli vášniví obrazoborci, mladiství hledači toho, čemu Kerouac říkal: „mocné a nepochopitelné záření“. Zároveň ohlašovali hrozící apokalypsu a využívali iracionálního, mluvené slovo a improvizaci, aby tak vyprovokovali konec všudypřítomné tuposti. Beatnici se pokusili transformovat vědomí slučováním symbolistického důrazu na pocit se surrealistickou taktikou absurdních spojení – a přitom našli nový styl.

1.5 Názor kritiky

Tak jako museli beatnici nevyhnutelně hřešit proti obvyklému dekoru v samotném způsobu života, byla i jejich literatura hrozbou uznávané literatuře a kulturnímu pořádku padesátých let.

Kritici se v tisku začali podívat nad novými barbary, antiintelektuálními ignoranty, nad vřavou bezvěrectví. Beatnici coby spisovatelé byli buď ignorováni, blahosklonně trpěni, nebo zatracováni jako exponenti nové nihilistické negramotnosti.

Měli problémy s vydáváním knih, které často kvůli své upřímnosti a otevřenosti s jakou podávali své zážitky na poli drog a sexu, i kvůli kritice státu, společnosti či náboženství neprocházely cenzurou. Například dnes proslulý Kerouakův román *Na cestě* autor napsal roku 1951, nemohl jej ale vydat až do roku 1957. Jeho snad nejlepší kniha *Vize Codyho* byla dopsána roku 1952, vyšla však až po dvaceti letech.

Literární kritici padesátých let, vyškoleni v novém kriticizmu, očekávali jistou finesu struktury, striktní formální věrnost konvencím a správný vkus při výběru látky. Byli zvyklí na ironii, sebedoceňování, zdrženlivost, řemeslnost. Romantika byla podezřelá, ještě více pak veřejné vyznání se z citu.

Beatnici představovali nové literární techniky a dávali na odiv svou hrubou sílu a drsnou osobnost. Používali řeč zahrnující obscenitu i humor, ideologicky rezonující se silami typu buddhismu či surrealismu a fungující na takové ideji normálnosti, jež byla v zásadě zcela odlišná od těch, které zastávali jejich kritici.

Obr 3. Soud „obscénního“ Kvílení

2 Odkaz beatníků

Beatníkům se podařilo změnit svět v mnoha směrech. Hlavním a asi nejrozsáhlejším a nejdůležitějším posunem bylo prolomení několika tabu – ať už sexuálních, náboženských i jiných. Povedlo se jim, ač velmi nesnadnou, zdoluhavou a trpkou cestou odstranit cenzuru a ustanovit naprostou svobodu literatury. Změnili mnoho životů do té doby diskriminovaným lidem, kterým se díky tomuto ozdravení společnosti podařilo najít přirozenou sebedůvěru a jistotu, stejně jako místo na světě, ke kterému patří.

Dalším velkým přínosem bylo znovunabytí identity americké společnosti. Právě z pevných kořenů beatnické generace se rozvinula ona pověstná 60. léta. Lidé se znovu začali angažovat ve světovém i skrovnějším měřítku.

Ze základů beatnické averze k válečným konfliktům a z beatové ideje lásky a míru se zrodilo legendární hnutí hippies. A „hippiesácké“ angažování se v míru, které se nakonec přeneslo na většinu společnosti a v některých případech přineslo i onen mír.

Vliv Beat generation se v kolosálním měřítku odrazil v hudbě. Tak jako beatníci vycházeli z jazzu, tak rockoví hudebníci teď vycházeli z beatu. Zmiňme z té nekonečné řady alespoň pár příkladů. Samotní velcí The Beatles byli v mnohém velmi ztotožnění s beatniky a byli i jejich blízkými přáteli. John Lennon i slavný hudebník a autor tisíců písní Bob Dylan byli současně hudebníky i literáty a v dílech obou je velmi snadné rozeznat beatovou poezii. S velkou omluvou přeskočím další známé hudebníky a dostanu se do bližší doby, ve které je vliv beatové generace taky velmi intenzivně znát. Otevřeně se k němu přiznávají Kurt Cobain z Nirvany, Bono Vox z U2 i mnoho dalších.

Na příkladu beatníků je vidět, jak je literatura ve své důležitosti - i v době skvělé techniky a nejpromyšlenější ekonomiky - stále na vedoucí pozici.

3 PŘEDSTAVITELÉ BEATNICKÉ GENERACE

3.1 Lawrence Ferlinghetti

(1919)

Lawrence Ferlinghetti proslul jako ochránce a vydavatel mnoha spisovatelů obsažených v této studii. Stal se jedním ze zakladatelů a hlavním impresáři beatníků a s Jackem Kerouakem sdílel krédo, že „beat je blažená, blahoslavená duše.“ Na začátku své dráhy experimentoval s psaním pod vlivem LSD. Rozvinul experimentální psaní a jeho jazyk byl často šokující. V celém svém díle oslavuje Ferlinghetti svobodu, lásku i sex, a stejně tak útočí na omezený materialismus. Byl také velkým odpůrcem války ve Vietnamu a Koreji.

Narodil se roku 1919 v New Yorku, ale ve svém dětství žil s rodiči ve Francii. Po návratu získal titul bakaláře v žurnalistice. Za druhé světové války sloužil u amerického námořnictva, poté

se natrvalo usadil v San Franciscu, kde zpočátku vyučoval francouzštinu. Poté zde založil knihkupectví a vydavatelství *City Lights Bookshop*.

Od šedesátých let, kdy mnozí beatnici buď zemřeli, nebo zmizeli z literární scény, zůstává Ferlinghetti stálíci, aniž by přitom seabeměně slevoval ze svých ideálů. Pokračuje ve vydávání a podporování mladých autorů, kteří sdílejí jeho víru, že „*umělci by měli být impulsy a nositeli lidskosti, stavět se proti silám represe*“.

Dílo:

Básnické sbírky:

- Skryté významy věcí
- Obrazy zmizelého světa
- Lunapark v Hlavě
- Startuji ze San Francisca
- Láska ve dnech zlosti
- Krajiny života krajiny umírání
- Cesta do Itálie a Francie
- Nekonečný život
- Hlasitá modlitba
- Srdce dokořán
- Co jsme teď zač?
- Čtu báseň, která nekončí
- Mexická noc
- Nefěr argumenty života
- Oko dokořán, srdce dokořán
- Rutiny
- Severozápadní ekolog

Próza:

- Tyrannus Nix
- Ona
- Americká noc

Kromě těchto děl se věnoval překladatelské činnosti, z nichž nejznámější se staly překlady Marcela Prousta.

Svět je báječné místo

*k narození
jestli vám nevadí
že štěstí vřdycky není
tak velký požitek
jestli vám nevadí že si tu a tam
šeredně spálíte prsty
zrovna když je všechno tak prima
to víte ani na nebesích
nezpívají
po celý čas*

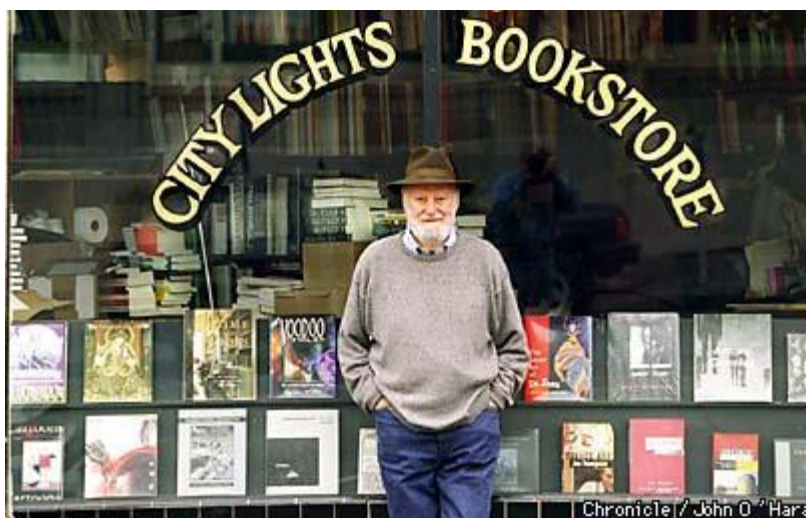
*Svět je báječné místo
k narození
jestli vám nevadí že někteří lidé umírají
po celý čas
nebo snad mají jen hlad
čas od času
což se dá celkem snést
pokud to nejste zrovna vy*

*Ó svět je báječné místo
k narození
jestli vám příliš nevadí
pár měknoucích mozků
na vyšších místech
nebo nějaká ta bomba
kterou vám sem tam zcela jistě
hodí někdo na hlavu
a různé jiné nepřístojnosti které víc než dost
sužují
naši patentovanou společnost
a její potentáty
stejně jako její prachspřsté katy
a její pátery
a různé jiné policajty
a její všemožné segregačky
a kongresové vyslychačky
a různé jiné opletačky
všchno čím naše bláhové tělo
je dědičně zatíženo*

*Jistě svět je to nejlepší ze všech míst
kde se dá dělat spousta věcí jako třeba
legrační kousky
a milostné kousky
a psí kusy
a zpívat smutné písničky a mít inspiraci
a chodit sem a tam
na všechno koukat
a vonět ke kytkám
a okukovat sochy
a dokonce i myslet
a líbat lidi
a dělat děti a nosit kalhoty
a mávat klobouky
a tancovat
a chodit plavat do řeky
a na pikniky
uprostřed léta
a prostě vůbec
"si to užívat"*

*Jistě
jenže zrovna když jste v nejlepším
přijde usměvavý
funebrák*

(Lawrence Ferlinghetti, překlad: Jan Zábřana)

Obr. 4 Lawrence Ferlinghetti před svým knihkupectvím City Lights

3.2 Jack Kerouac

(1922 - 1969)

Kerouac byl nazýván ‚*Králem beatnické generace a zenového teroru transkontinentální asfaltky*‘ (*Times*). Zastával teorii zaznamenávání jakéhosi proudu myšlenek, který by se neměl nijak přerušovat, zastavovat a poté ani opravovat. Jeho putování, jeho experimenty s drogami a jeho knihy – jak literatura faktu, tak beletrie – z něho udělaly kultovní postavu a nesmírně ovlivnily životní styl mladých.

Jakkoli byl Kerouac později nekonvenční, v jeho mládí byl prototypem klasického amerického mládence – měl rád fotbal, bavila ho škola, pil pivo a chodil do kina. První známky změny se projeví až po jeho příchodu na Kolumbijskou universitu. Mezi jeho tehdejší přátele patřil Burroughs a Ginsberg a další. Kerouac ale nejvíce ovlivnil Neal Cassady, když společně po válce hledali dobrodružství v cestování a drogách. Kerouac zaznamenával své vize pod vlivem marihuany či benzedrinu ve své non-stop próze, kterou doslova lil do psacího stroje. Cassady se poté pod různými přezdívkami objevuje v mnohých Kerouacových knihách – v románu *Na cestě* jako Dean Moriarty nebo ve *Vizi Codyho* jako Cody Pomeray.

Kerouac vždy sváděl vnitřní boj mezi spokojeným životem u rodinného krbu a nezávaznými cestami dobrodružství, anarchie a výstřelků, a to až na samý pokraj šílenství. Tento boj se dá taky nazvat bojem Kerouacovy matky, ke které byl velmi citově vázaný, a Nealem Cassadym.

Poslední roky jeho života byly velmi nestálé – třikrát se oženil, a ač byl sice méně na cestě, více se věnoval alkoholu. Když konečně opustil cestu a odcizil se Cassadymu, který pokračoval v archetypálním beatnickém životě, začal přednášet a pokoušel se změnit svůj image – tvrdil, že příčinou jeho neusazeného života byla divoká touha po nezávislosti, kterou zdědil po svých Bretonských předcích. V době své smrti v roce 1969 ještě stále útočil na mnohé hodnoty uznávané společností, stále méně se ale cítil být spojen s mladými.

Zajímavou skutečností potom je, že ač byl po smrti jeho majetek odhadnut na 91 dolarů. dnes se má zato, že přesahuje deset milionů. Byla totiž prodána práva na několik jeho knih (včetně románů *Na cestě* Francisi Fordu Coppolovi) a je velký zájem o sním spojené artefakty – např. herec Johny Depp, velký obdivovatel beatníků, koupil jeho starý plášť za 10 000 dolarů.

Dílo:

- Maloměsto a velkoměsto
- Na cestě
- San Francisco Blues
- Dharmoví tuláci
- Podzemní

- Doktor Sax
- Vize Codyho
- Maggie Cassidyová Mexico City Blues
- Andělé pustiny / Andělé hory Zkázy
- Osamělý poutník
- Písmo zlaté věčnosti
- Tristessa
- Big Sur
- Vize o Gerardovi
- Satori v Paříži
- Duluozova marnivost
- Heaven And Other Poems)
- Book Of Dreams
- Pull My Daisy
- Rozprášené básně
- Mag
- Some of the Dharma
- Wake Up
- Poems All Sizes
- Říjen v železniční zemi

... A pak jednou v noci po večeri, když jsem přecházel po studeným větrným temným dvorku, tak na mě najednou padla strašlivá deprese, praštil jsem sebou na zem a křičel "Zemřu!", protože v týhle chladný osamělosti týhle nelítostný nehostinný zemi se nedá nic jiného dělat, a okamžitě jsem v očích víčkách pocítil jemný požehnání osvícení, bylo to jako mlíko, a bylo mi teplo. Uvědomil jsem si, že tohle je pravda, kterou zná teď Rosie a všichni mrtví, můj mrtvý táta a bratr, mrtví strejčkové a bratrance, a tety, pravda, kterou si lze uvědomit z kostí mrtvého a která leží někde za Buddhovým stromem stejně jako za Ježíšovým křížem. Uvěřte, že svět je éterická květina a budete žít. Já to poznal! Taký jsem poznal, že jsem ten nejhorší tulák na celým světě. V očích mi zářil diamant...

(Jack Kerouac – Dharmoví tuláci)

3.2.1 Na Cestě

Román je z velké části založen na Kerouacových autobiografických vzpomínkách a je psán stylem proudu vědomí. Kerouac v knize popisuje zejména své cestování napříč Spojenými státy

se svými přáteli. Jejich jména jsou v knize pozměněná, avšak předlohou pro hlavní postavy románu byly skutečné postavy.

Jacka Kerouaca při tvorbě tohoto díla zásadně ovlivnil Neal Cassady, konkrétně rozsáhlým čtyřicetistránkovým dopisem (známým jako dopis o Joan Andersonové), defacto jedinou nepřerušovanou větou, jež byla Kerouacovi inspirací k formě, kterou pro román potřeboval. Poté, co byl propuštěn z nemocnice (kde byl hospitalizován s flebitidou - zánětem žil) koncem března 1951, pustil se do díla. Začal psát na pět metrů dlouhé tenké role japonského kreslicího papíru, jež našel na půdě a lepil je dohromady do velkých pásů. Pracoval neúnavně po celé tři týdny, pil jednu kávu za druhou, aby vytvořil svůj jediný 75 m dlouhý odstavec tak, jak se mu vynořoval v paměti. Byl to jeho způsob, jak se vymanit z dřívějších literárních omezení, která považoval za druh lži.

Poté, co dílo koncem dubna dokončil, opustil svou druhou manželku Joan Havertyovou. Byl vyčerpaný a přecitlivělý a přesunul se do domu své sestry v Rocky Mount, kde - pro uklidnění - věnoval dlouhé dny četbě Dostojevského, Prousta, Lawrence, Faulknera, Flauberta, Gorkého, Whitmana, Dickinsonovou, Yeatse, Hawthorna, Sandburga a Crana

Obr.5 Jack Kerouac

3.3 Neal Cassady

(1926 – 1968)

Cassady byl bezstarostný, rychle a výbušně hovořící muž, bývalý mladistvý delikvent, jehož buřičství a hledání ‚spirituálního osvícení‘ vytvořily beatnický životní styl.

Narodil se v Denveru do rozpadajícího se manželství. Ještě mladistvý se vydal na cestu a brzy si začal s marihuanou a alkoholem. Hledání opojení a monumentální cesty autem přes celou Ameriku k němu neodmyslitelně patřili. Toulal se po celém americkém kontinentu, seznamoval s drogami své rychle nabyté přátele a přítelkyně.

V roce 1947 se setkala Jackem Kerouakem a okamžitě se sblížili. Následující rok byli téměř neustále spolu, brali všechny možné drogy a pili obrovská množství alkoholu. Vedli spolu nekonečné rozhovory – Cassadyho nepřetržité anekdoty poskytly Kerouakovi inspiraci pro jeho

začínající dílo. Příští rok se spolu vydali na cestu. Cassady měl jít do vězení za přechovávání marihuany a prodělával deziluzi z drog. Nakrátko se spojil s Kenem Keseyem a jeho experimenty s „kyselinou“ v Kalifornii, ve skupině Veselých šprýmařů.

Závěrečná léta Cassadyho života ukazují, že i když byl stále o krok dopředu před svými současníky v hledání nových podnětů, postrádal jejich objektivitu a vyvážený přístup k experimentu. Nesmírné dávky drog a alkoholu se mu nakonec staly osudnými.

Psal prózu i poezii a za jeho života mu žádná kniha nevyšla, a tak z jeho psané tvorby zůstalo velmi málo. Kniha *První třetina* (1971) je to jediné, co zbylo z jeho neustále ztrácené a nalézané autobiografie. V roce 1993 vyšla kniha *Půvab beatové karmy: Dopisy z vězení* a v roce 2004 *Neal Cassady: Sebrané dopisy, 1944 – 1967*.

Obr.6 Neal Cassady

3.4 Allen Ginsberg

(1926 – 1997)

Jako syn básníka se již odmala zajímal o poezii a na Kolumbijské univerzitě začal ve společnosti Kerouaka a ostatních experimentovat s prózou. A také s drogami a se sexuální svobodou, takže ho vedení školy nakonec vyloučilo.

Brzy se stal významným básníkem, jednou z nevlivnějších osobností rodící se Beat Generation, revolucionářským myslitelem a mystickou postavou a „vůdcem spojeného undergroundu všech hippiků, pacifistů, aktivistů, vizionářů, orgiastů, anarchistů, orientalistů a psychedeliků“ (*The New Yorker*)

Ginsberg se ve svých knihách otevřeně přiznával k homosexualitě, k vizionářské duši i k zanícené víře v rozpínání vědomí pomocí drog, hinduismu a zen buddhismu. Pokud jde o jeho vlastní zkušenosti s narkotiky, měl za to, že peyote, marihuana, meskalin, éter a kyselina lysergová „otevívají vědomí nadpřirozena, vědomí čehosi božského, a osvobozují duši.“ Avšak daleko častěji byl spojován s LSD a několik básní – především LSD 25 a Waleské navštívení – vzniklo skutečně pod vlivem této drogy.

Ginsberg, uznávaný tvůrce slavného pojmu „FLOWER POWER, trávil druhou polovinu života v Newyorské East Village a pravidelně zde budil pozdvižení tím, že recitoval nahý, zastával radikální postoje a propagoval experimentální psaní. Dohromady vydal kolem čtyřicítky básnických sbírek, které osvobodily americkou poesii.

Měl krátký milostný poměr s Burroughsem, ke kterému vždy nesmírně vzhlížel, a který se do něj nešťastně zamiloval, z čehož se dostával velmi dlouhou dobu. Po jeho vzoru Ginsberg pátral po halucinogenní rostlině yage.

Dílo:

- Kvílení
- Kadiš a jiné básně
- Reality Sandwiches
- Dopisy o Yage (*napsáno s W. S. Burroughsem*)
- Planet News
- Wichita Vortex Sutra
- Ankor Wat
- The Fall of the America: Poems of These States
- Mind Breaths: Poems 1972-1977
- Allen Verbatim: Lectures on Poetry, Politics, Consciousness
- Journals, Early Fifties - Early Sixties
- Poems All Over The Place: Mostly Seventies
- Straight Hearts' Delight: Love Poems and Selected Letters
- Collected Poems
- White Shroud: Poems
- Prázdné zrcadlo
- Zelený automobil
- Velký marihuanový švindl

3.4.1 Kvílení

San Francisco, rok 1957. Báseň Allena Ginsberga Kvílení se stává předmětem soudního líčení pro údajnou obscénnost. Podle strážců veřejné morálky je „neamerická“, protože otevřeně zpodobňuje homosexualitu a užívání drog.

*Viděl jsem nejlepší hlavy své generace zničené
šílenstvím, hystericky obnažené a o hladu,
vlekoucí se za svítání černošskými ulicemi a vztekle*

shánějící dávku drogy,
hipstery s andělskými hlavami, celé žhavé po
prastarém nebeském kontaktu s hvězdným dynamem
ve strojně noci,
kteří v bídě a v hadrech a se zapadlýma očima
a podnapilí vysedávali a kouřili v nadpřirozené
temnotě bytů se studenou vodou, vznášeli se přitom
nad vrcholky velkoměst a kontemplovali o džezu,
kteří odhalili mozky Nebesům pod nadzemní dráhou
a spatřili mohamedánské anděly, jak se potácejí
prozřeli po střechách činžáků,
kteří procházeli univerzitami se zářivýma studenýma
očima, měli halucinace o Arkansasu a tragédii
Blakeova světla mezi válečnými vědátory,
které vyloučili z akademii pro bláznovství & publikaci
obscénní ódy na oknech lebky,
kteří křehli zimou v neholených pokojích ve spodním
prádle, pálili peníze v koších na odpadky
a naslouchali přes zed' Hrůze

...

(úryvek z básně Kvílení)

Obr. 7 Allen Ginsberg

3.5 William Seward Burroughs

(1914 – 1997)

William S. Burroughs II. vyrůstal v St. Louis, kde se narodil roku 1914. Pocházel z bohaté rodiny, jeho praotec byl vynálezcem kalkulačky. V mládí byl velmi tichý, nikdy nezapadal

do kolektivu, jeho společenská vrstva jej, jakožto podivína, mezi sebe nepřijímala. V zájmu rodinné tradice studoval literaturu na Harvardu. Ač ho nebavila nudná společnost na jeho koleji, uznával, že perfektní znalost literatury je mu prospěšná. Celý život vkládal do řeči citace z Shakespeara, které se na Harvardu naučil.

Po ukončení studií cestoval po Evropě a při návštěvě Dubrovniku se spřátelil s židovkou Ilse Kepplerovou. Ta sem utekla před holocaustem z Hamburku, avšak v Jugoslávii jí už nechtěli prodloužit vízum. Burroughs tedy učinil nečekaný krok a ženu si vzal. Pomohl jí tak dostat se do Ameriky, kde se nadále přátelili, nikdy spolu ale nežili.

Po jistém období stráveném v Chaicagu, kde se živil jako hubitel hmyzu (což se projevuje v některých jeho knihách) se přemístil do New Yorku, kde se stal součástí zakládající skupiny beatnické generace.

Zde také potkal Joan, se kterou se velmi sblížil a která se později stala jeho manželkou i matkou jeho syna Williama Sewarda Burroughse III.. Burroughs měl odmalička velkou zálibu ve zbraních a jednoho osudného večera si s Joan na jistém večírku pod značným vlivem alkoholu usmyslili, že předvedou unikátní číslo, kdy si Joan postaví sklenici na hlavu a William ji sestřelí. Kulka ale sklenici minula a zabořila se přímo do Joanina mozku. Ta na místě zemřela.

Po této tragické události byl Burroughs naprosto zničen a začal se nezdravě fixovat na Allena Ginsberga, do kterého se zamiloval. Měli spolu krátkou aféru, kterou ale musel Ginsberg utnout, jelikož nesvědčila ani jednomu z nich.

Poté se Burroughs opět vydal do Evropy a asi pět let strávil v Tangeru v Maroku, který byl v té době oázou volnosti. Zde propadl fatální závislosti na heroinu, kdy podle svých vlastních slov celý den ležel, díval se na špičky vlastních bot a jediným pohybem bylo aplikování drogy. Z této závislosti se poté úspěšně vyléčil a zbylou dobu v Tangeru strávil na vrcholu své literární tvorby.

Po návratu do Ameriky zůstal až do své smrti roku 1997 veřejně i literárně činný.

3.5.1 Feták

Feták (v originále *Junkie*) je autobiografický román amerického spisovatele Williama S. Burroughse. Poprvé byl vydán v roce 1953 a je to vůbec první kniha, kterou Burroughs publikoval. Knihu Burroughs vydal pod pseudonymem William Lee (rodné příjmení matky).

Příběh zobrazuje Burroughse a jeho závislost na heroinu. Je možno podle ní vysledovat životní cesty autora, jeho bilancování mezi homosexualitou a manželským životem a také jeho vztah k drogám. Burroughs byl intelektuál a rozhodně nepatřil mezi běžné uživatele drog. Přestože si byl své závislosti vědom, nikdy nechtěl přestat.

3.5.2 Nahý oběd

Ústřední postava William Lee (což byl spisovatelův pseudonym) pracuje jako hubitel hmyzu a stále hlouběji se propadá do drogové závislosti, takže přestává rozlišovat skutečnost od fantazie,

v níž psací stroje získávají podobu mluvících brouků a on sám se stává protagonistou jakési špionážní historky.

V tomto díle používá halucinogenní styl postavený na „číslech“ a stříhové metodě.

Obr. 8 William S. Burroughs

3.6 Gregory Corso

(1930 – 2001)

Gregory Corso se narodil roku 1930 mladým italským rodičům v New Yorku Greenwich Village. Jejich manželství ale moc dlouho nevydrželo, a tak se matka s Gregorym odstěhovala do Itálie. Otec si ho v jedenácti letech vzal zpět, ale Gregory stále utíkal z domova, a tak se pohyboval jen mezi polepšovnou a domovem. Od třinácti do sedmnácti žil na ulici, ale vždy měl kde spát. V sedmnácti ho zavřeli do clintonského kriminálu za krádeže. Gregorymu ale kriminál prospěl, protože nějaký stařec mu tam půjčoval knihy a konečně měl možnost psát, protože otec mu vždy tvrdil, že pro básníka není na světě místo. Ve dvaceti letech ho pustili a začal jiný život.

Začal pracovat v Garment Distric (krejčovské závody), žil ve Village a roku 1950 se seznámil s Allenem Ginsbergem. Vedli spolu nekonečně dlouhé rozhovory o poezii a Allen se pro něho stal prvním opravdovým přítelem v životě.

Roku 1952 odešel do Los Angeles, kde dostal místo v Examineru: jednou týdně jako reportér do terénu a zbytek týdne v kartotéce. Po 7 měsících ale dal výpověď, protože se chtěl plavit na norské lodi do Jižní Ameriky a do Afriky, což taky udělal.

Po návratu do Village se jen opíjel a spal na ulici. Až roku 1954 ho Violeta Langová vzala do Harvardu, kde se seznámil se spoustou mladých lidí a začal psát. Zde vydal Panenskou dámu. Pak odešel do San Franciska k Allenovi, kde zůstal pět měsíců. Pořádali spolu veřejná předčítání poezie a potom společně odešli do Mexika.

Jeho poezie je ovlivněna antikou a především renesancí. Pro jeho tvorbu je charakteristická ojedinělá širokost jazykových prostředků, sahající přes sofistickovaně nadnesené pojmy,

impresionistické zenové elipsy, přes uhrančivá vyvolávání, směrem k básnickým klišé, k juxtapozičním metaforám a nakonec až k dadaisticky bezprostřednímu pojmenování.

Stejně přirozeně a humorně, jako mezi jednotlivými verši, zvládá brouzdat i v rozmanité tematičnosti svých básní, vždy tak, aby udržel svěžest myšlenky spolu s oproštěnou kadencí jejího zpracování. Většina jeho básní začíná obvyklými situacemi, jejichž popis básník posléze záměrně strhne proudem své zkušenosti a fantazie, z nichž vytěží vlastní originalitu.

Z jeho poezie je čitelná vnitřní spřízněnost s tezemi, že autor zdůrazňuje schopnost skutečného básnického impulsu podnítit zrod původního a osvobozeného uskupení myšlenek, jako výsledek stimulace individuální lidské vůle.

Mezi básníky, jimiž byl inspirován, lze nepochybně zařadit Françoise Villona, Arthura Rimbauda, Williama Blakea a Percy Shellyho.

Prošel několikaletou závislostí na heroinu, později se oženil a měl dvě děti. Zemřel v Minnesotě a byl pochován vedle Keatse a Shellyho na Protestantském hřbitově v Římě. Na hrobě má vyrytou svou báseň:

*Duch
je Život
jenž neustále
proplouvá
mou smrtí
jako řeka
která se nebojí
stát se
mořem*

Dílo:

Poezie:

- Panenské dámy z Brattlu
- Benzin
- Šťasné narozeniny smrti
- Ať žije člověk
- Elegické pocity Američana
- Zvěstovatel autochtonního ducha

Próza:

- American Express
- Na rohu

Sebevražda v Greenwich Village

*Ruce rozpřážené
dlaně přitisknuté k okenním ráámům
Pohlédne dolů
a myslí na Bartóka, van Gogha
a obrázkové seriály z New Yorkeru
Letí*

*Tvář jí přikryjí Daily News a pak ji odvezou
Majitel obchodu spláchně chodník horkou vodou*

(Gregory Corso)

3.7 Gary Snyder

(1930)

Gary Snyder je známý jako básník, ekolog a buddhista. Narodil se roku 1930 v San Francisku. Odtud se ale jeho rodina odstěhovala na farmu v lesích ve státě Washington. Vyrůstal zde celé dětství, a tak není divu, že mu příroda přirostla k srdci.

Od roku 1948 začal studovat antropologii a mytologii na portlandské Reed College. Studiu se moc nevěnoval, hned první rok odjel do New Yorku a část roku strávil jako plavčík na moři. Však zájem o tento obor převládl a roku 1951 studium dokončil jako bakalář svobodných umění. Hned odjel pracovat do lesů v indiánské rezervaci ve Warm Springs jako odsekávač větví. Později pracoval jako strážce požárů na Crater Mountain v Kaskádových horách.

Díky doporučení Kennetha Rexrotha se Snyder seznámil s Allenem Ginsbergem a toto období dodalo Kerouacovi dostatek inspirujících podnětů k napsání Dharmových tuláků. Snyder byl se svou zálibou ve všem přírodním, oregonským dětstvím a manuální kariérou mezi beatniky exotickým zjevem a Lawrence Ferlinghetti později Snydera nazval „*Thoreau generace beatníků*“. Snyder sám viděl svou hlavní roli v přispívání ke vzájemnému poznávání Východu a Západu. Na podzim odjel do San Franciska, kde ho očarovala nenapodobitelná kulturní a společenská atmosféra.

Studium čínštiny, japonštiny a zenu jej přivedlo do Japonska roku 1956, kde s krátkými přestávkami pobyl deset let.

Intenzivně se zajímal o buddhismus, šamanismus a přírodní kultury, což obohatilo jeho anarchistické odmítání centralistických způsobů vlády a dovedlo jej k vytvoření originální teorie života v soběstačném společenství, kterou si také mohl vyzkoušet v 70. letech v komunitě

na japonském ostrově Suwa-no-se a později tak žít v kalifornském společenství San Juan Ridge v pohoří Sierra Nevada.

Dílo:

Poezie:

- Mýty a texty
- Šest úryvků z Hor a cest bez konce
- The Back Country
- Riprap and Cold Mountain Poems
- Regarding Wave
- Želví ostrov
- The Old Ways
- He Who Hunted Birds in His Father's Village: The Dimensions of a Haida Myth
- The Real Work
- Axe Handles
- Passage Through India
- Left Out in the Rain
- The Gary Snyder Reader: Prose, Poetry, and Translations
- No Nature: New and Selected Poems
- Hory a řeky bez konce

Eseje:

- Back on Fire: Essays
- Zemědům
- Praxe divočiny
- Místo v prostoru
- The Dharma Eye of d.a.levy
- Four Changes
- Snyder on his relationship with Jack Kerouac

Dobře se ví, že každý z nás žije ve vykonstruovaném světě, protože většina závěrů vychází z nepotvrzených společenských historek, jež jsou tak hluboce zakořeněny v našem psyché, že je jen stěží rozpoznáme, natož abychom pochybovali o jejich pravdivosti. Do jisté míry ovšem musejí odpovídat skutečnému „tomu, co je“, protože pokud by byly příliš mimo, naše příběhy by nás zabily. Některé příběhy takové jsou.

(Gary Snyder - Znovu v ohni: eseje)

3.8 Diane di Prima

(1934)

Diane di Prima, Američanka italského původu, začala psát už v sedmi letech a již ve čtrnácti se rozhodla, že se stane básnířkou.

Po mnoho let žila na Manhattanu, kde se proslavila jako nejvýznamější spisovatelka beatnického hnutí. Je spoluzakladatelkou divadla New York Poets Theatre a zakladatelkou nakladatelství Poets Press. Po roce 1965 se přestěhovala do Millbrook, kde se stala členkou psychedelické komunity Timothy Learyho.

V šedesátých až osmdesátých letech žila a pracovala v severní Kalifornii. Studovala zen buddhismus, sanskr, alchymii, a aktivně se zúčastňovala hnutí Diggerů (Hippies).

V první polovině devadesátých let přednášela v Kalifornské New Collage o hermetických a esoterických tradicích v poesii. Nyní žije v San Franciscu, kde působív Institutu magických a léčitelských věd. Její díla byla přeložena do více než dvaceti jazyků.

Dílo:

- This Kind of Bird Flies Backward
- Dinners and Nightmares
- Seven Love Poems from the Middle Latin
- Poems for Freddie
- Čas beatníků
- The Book of Hours
- Selected Poems:
- Loba, Part II, Eidolon Editions
- Selected Poems: 1956-1976
- Loba, Parts 1-8
- Revolutionary Letters
- Střípky písně
- Recollections of My Life as a Woman The New York Years

Noční měra 7

*Jednou jsem se zapomněla a vzala své srdce do dlaní
a ono do nich propalovalo díru.
našla jsem v kapse akorát padesát centů a na Dvačtyřicátý hledala
kde hrajou něco pěkného.
Až ke mně přišel fakt ten nejkrásnější bůh nejspíš nějaký pobuda
a smál se a věděl všechno všecičko.*

Spěcháš řek a já se zasmála protože kdo by spěchal když
 se může dívat na něj a on to věděl.
 A smál se a věděl všechno bylo mu prostě všechno jasný no jo
 svět je křiklavej i bolavej ale to se nás netýká.
 A šli jsme všichni tři on a já a naše ruce mezi námi a měl
 pokoj kde strop tančil jenom pro mě a celou noc.
 Ale pak se ráno probudil a zívnul a táhlo- mu z pusy a řek tak jo holka
 kolik to dělá?

(Diane di Prima, *Střípky písňě*)

Obr. 9 Diane di Prima

3.9 Ken Kesey

(1935 – 2001)

Ken Elton Kesey se narodil roku 1935 v La Junta, stát Colorado. Vyrůstal v Pacific Northwest. Koncem 50.let dokončil studium na oregonské univerzitě v Eugene. Během dvou let (1958-1959) navštěvoval kursy tvůrčího psaní na Standfordově univerzitě v Kalifornii.

Aby si vydělal nějaké peníze, účastnil se experimentu s chemikáliemi. Kesey se stal dobrým pokusným králíkem, jelikož to byl atlet. Protože na něm zkoušeli i halucinogenní látky (LSD, meskalin,...), byl tím nepříjemně ovlivněn. Brzy začal mít halucinace. Stále viděl indiána zametajícího podlahu, což se později odrazilo v jeho díle *Vyhod'me ho z kola ven*, známý také jako film *Přelet nad kukaččím hnízdem*, který režíroval Miloš Forman a hlavní role se zhostil Jack Nicholson.

Po vydání svého druhého románu *Tak mě někdy napadá* v roce 1964 si koupil Kesey školní autobus, pojmenoval ho Further a vydal se v doprovodu Neala Cassadyho a skupiny přátel, kteří si říkali The Merry Pranksters (Veselí šprýmaři), na výlet přes USA na newyorskou Světovou

výstavu. V New Yorku se tehdy seznámil s Allenem Ginsbergem a Jackem Kerouackem. V roce 1971 byl jeho román *Tak mě někdy napadá* zfilmován a dostal dvě nominace na Oscara.

Zemřel na 10. listopadu 2001 po operaci, při níž mu byl z jater odstraněn rakovinný nádor.

3.10 Lucien Carr

(1925 – 2005)

Lucien Carr byl klíčovým členem původního kruhu beatníků okolo Kolumbijské university. Jeho důležitost spočívala především v tom, že seznámil pozdější nejdůležitější členy beatové generace – Jacka Kerouaka, Allena Ginsberga a Williama S. Burroughse. Ve známost vešel hlavně kvůli vraždě svého přítele Davida Kammerera (viz níže).

3.10.1 Zabití Davida Kammerera

David Kammerer, homosexuál a blízký přítel Burroughse, potkal Luciena Carra zhruba ve svých 28 letech, kdy vedl skupinu mládeže, které byl teprve čtrnáctiletý Carr členem. Kammerer se ihned šíleně zamiloval a po dalších pět let heterosexuálně Carra sledoval na každém kroku. Přesto se ale stali docela blízkými přáteli – poflakovali se spolu po ulicích a byla s nimi legrace.

Na jaře roku 1943 provedl Carr další neúspěšný pokus Kammererovi uniknout a přešel na New Yorkskou Kolumbijskou universitu. Kammerer ho zakrátko opět následoval a připojil se k nim i Burroughs, se kterým se oba přátelili a který se (po vyhrožování, že zabije buď sebe nebo Lucienovu přítelkyni Celine) snažil s Kammererem promluvit a vysvětlit mu bezvýchodnost situace: „Pochop, že to, čeho se snažíš dosáhnout, by mu vůbec neprospělo.“

Nakonec došlo ke katastrofě. V noci 13. srpna 1944 spolu Carr a Kammerer popíjeli v baru West End. Po zavíračce si vzali láhev do protějšího Riverside Parku. Během dlouhé opilecké výměny názorů vyhrožoval David Lucienovi, že když ho nemůže mít, zabije nejprve jeho a potom sebe. Prudce po něm skočil, ale Lucien se bránil. Kammerer byl mnohem větší a silnější, avšak Lucien vytáhl svůj skautský nůž, dvakrát ho bodl do srdce a zabil ho.

Pak podlehl panice a chtěl se těla zbavit. Zatížil ho kameny a shodil do řeky Huston. Potom šel rovnou do Burroughsova bytu a řekl mu, co se stalo. Po dvou dnech, které strávil s Burroughsem a Kerouakem, našel odvahu a oznámil se na policii. Tam mu nejprve nechtěli uvěřit, poté však našli tělo plovoucí po řece. Carra odsoudili na dva roky do vězení za „zabití při ochraně cti“ a Burroughse a Kerouaka, obviněné z toho, že zločin nenahlásili, pustili na kauci. Na základě této zkušenosti společně napsali vzrušující thriller s názvem *A hroši se uvařili ve svých nádržích*.

3.11 Peter Orlovsky

(1933 - 2010)

Peter Orlovsky se narodil roku 1933 v New Yorku. Byl to americký básník, známý zejména svým milostným poměrem s beatnickým básníkem Allenem Ginsbergem.

Po skončení studií na vysoké škole sloužil jako zdravotník v americké armádě v Korejské válce. Ginsberga potkal až v roce 1954 v San Franciscu, a to díky malíři jménem Robert La Vigne. Orlovsky byl nejdříve zaměstnán jako Ginsbergův sekretář a později se stal i jeho milencem. Tento vztah vydržel čtyřicet let.

Orlovsky podporoval mnoho společenských a politických protestů, účastnil se antinukleární demonstrace. Spolupracoval s organizací pro marihuanu a byl členem ligy pro sexuální svobodu. Orlovsky a Ginsberg otevřeně mluvili o svém vztahu a to prohloubilo podvědomí o homosexualitě v Americe.

Dílo:

- Dear Allen, Ship will land
- Lepers Cry
- Clean Asshole Poems & Smiling Vegetable Songs
- Straight Hearts' Delight: Love Poems and Selected Letters (s Allenem Ginsbergem)
- Dick Tracy's Gelber Hut

3.12 Michael McClure

(1932)

Michael McClure se narodil roku 1932 v Marysville v Kansasu. Své dětství strávil v Seattlu ve Washingtonu, kde jeho zanícený zájem o přírodu a život v ní přerostl v touhu stát se přírodním vědcem, biologem.

Nakonec v roce 1955 odjel do San Franciska a účastnil se seminářů poezie s Robertem Duncanem, což byla jeho nejrannější zkušenost se zrodem sanfranciské literatury a beat generation. Začal se věnovat literatuře, ale jeho zájem o přírodu neopadl, jak sám tvrdí mnozí z beatu jsou ovlivněni přírodou, ať už jde o Gary Snydera či Allena Ginsberga.

McClure často chodil na obvyklá místa, kde se většina beatníků scházela, v polovině 60. let trávil mnoho času v Haight-Ashbury, kde pomalu vznikali hippies.

McClure stále píše básně, eseje a dramata. Často vystupuje v různých clubech, na festivalech či na vysokých školách, např. na NYU, The Univerzity of Arizona, atd.

Společně s Ripem Tornem hrál psance ve filmu Normana Mailera *Beyond the Law*. Na začátku 90. let se spojil s klávesistou z Doors Rayem Manzarekem, aby společně uspořádali několik živých čtení doprovázených hudbou

3.13 Keneth Rexoth

(1905 – 1982)

Kenneth Rexroth byl americký básník, překladatel, kritik a jazzový hudebník. Jako jeden z prvních básníků v USA objevil pro západní literaturu tradiční formy japonské poezie.

Obhajoval tvorbu Beat generation před soudem v roce 1956, kdy došlo k žalobě na A. Ginsbergovu báseň – poemu Kvílení, tento soud uznal, že má svoji hodnotu a tím se jejich tvorba začala prosazovat.

3.14 Herbert Huncke

(1915 – 1996)

Herbert Huncke byl toxikoman, hipster, drobný podvodník z Times Square, později spisovatel a básník aktivně se zapojující do dění v různých kulturních a sociálních hnutích dvacátého století v USA.

Bývá mu připisováno autorství pojmu "Beat generation", literárního a antikonformně zaměřeného seskupení, jehož byl členem.

3.15 John Clellon Holmes

(1926 - 1988)

John Clellon Holmes byl spisovatel, básník, profesor, nejvíce známý pro svůj román *Go*. Román *Go* je považován za první román s "beatnickou" tematikou. Holmes byl spíše pozorovatel a dokumentarista beatnické generace.

V pozdějších letech Holmes učil na University of Arkansas a přednášel na Yalu. Zemřel roku 1988 na rakovinu, 18 dní po svých 62 narozeninách.

Pozn. 1. : Beatnických autorů je samozřejmě mnohem více (asi přes stovku), avšak není zde prostor po zmínění všech.

Pozn. 2. : Mezi beatniky bývá často řazen například velmi známý spisovatel Charles Bukowski (a někteří další), jeho zařazení je však nepřesné – ač měl k beatnické tvorbě blízko, v hnutí se nikdy neangažoval a osobně se proti tomuto tvrzení vymezuje.

4 Beat a Česká republika

4.1 Český zájem o beatovou literaturu

Poezie beatnických autorů si získala přízeň českých čtenářů již na sklonku 50. let, a to především díky překladatelské činnosti Jana Zábrany, který uvedl do českého prostředí její přední představitele: Lawrence Ferlinghettiho, Allena Ginsberga a Gregoryho Corsa.

V komunistickém Československu vzbudilo toto hnutí mohutný zájem především pro své zdůraznění individuálních svobod, které byly tehdejší režimem výrazně potlačovány. Mladí lidé se ztotožnili s revoltujícími básníky, provokativní poezie byla i jejich vlastní intimní výpovědí, kterou vyjadřovali odpor ke zkorumpované společnosti, konvencím a především vystupovali proti nesvobodě. Vznik českého undergroundu je ostatně výrazně podmíněn právě beatniky a toto hnutí, i když již dnes nepůsobí provokativně, je stále aktuální uměleckou inspirací.

4.2 Návštěvy beatníků v Čechách

4.2.1 Karel Srp a Beat Generation Fest

Karel Srp, obdivovatel surrealismu, který zatracuje akademismus i avantgardu, byl členem Jazzové sekce Praha, občanského sdružení pro nekomerční kulturu, které vyvíjí činnost od roku 1969 podnes. V roce 1986 byl Karel Srp jejím předsedou. V tomto roce proběhl vykonstruovaný proces s Jazzovou sekcí a Karel Srp byl spolu s ostatními odsouzen.

Cílem setkání na Beat Generation Festu bylo především představit beatnickou literaturu, pokusit se nalézt její vliv na literaturu českou a v neposlední řadě odhalit, zda je pro dnešní generaci stále zajímavou.

4.2.2 Allen Ginsberg

Návštěva Allena Ginsberga se v roce 1965 těšila obrovskému zájmu mladých lidí, ale i tehdejší StB, o čemž svědčí Ginsbergovo zvolení Králem majálesu (básník poté své jmenování věnoval Franci Kafkovi) a následné zatčení a vyhoštění z Československa.

Ginsbergova návštěva v roce 1990 se nesla v duchu všeobecné radosti nad koncem totalitního režimu, ovšem básníkovo varování před pádem do pastí jiných ideologií a totalit bylo českými intelektuály přecházeno s chápavým úsměvem, že chce básník dostát své obvyklé pověsti rebela.

Teprve třetí (1993) a čtvrtá (1996, spolu s hudebníkem Philipem Glassem) kulturní veřejnosti opět dokázala, že Ginsbergovy myšlenky mají stálou platnost.

4.2.3 Lawrence Ferlingetti

Myšlenka pozvat Lawrence Ferlinghettiho do Prahy se zrodila už na konci 80. let. Když byl totiž Karel Srp a ostatní členové Jazzové sekce ve vězení, byl právě Ferlinghetti jednou z mnoha osobností, které sepisovaly petice a sbíraly podpisy za jejich propuštění. A tak se Ferlinghetti taktéž zúčastnil Festivalu beatníků Karla Srpa.

Atmosféru provázející básníkovu přítomnost v Praze nejvěrněji charakterizují slova Karla Srpa: „*Autogramiáda v Lucerně měla znaky rockového koncertu, až jsme ty nejdivočejší museli shazovat z pódia. Přece jenom Lawrencovi táhne na osmdesátku. On však psal a psal. Několikrát jsem mu říkal, že nemusí, že skončíme – prý ne. Pouze v jednu chvíli se na mne obrátil a řekl:*

„Tohle měl Allen taky?“ Tužil jsem, že Allenův stín vnímá na každém kroku. Že není možné, aby se někomu dostalo většího uznání a lásky, jakou kolem sebe v Praze zažil. Odpověděl jsem po pravdě: „Ne, tohle neměl. Tohle ne.““

„Zdá se mi, že má sláva a popularita je daleko větší tady v Praze než ve Státech. Berete mě tu tak vážně, že se snad nakonec začnu sám brát vážně.“ (Lawrence Ferlinghetti)

4.2.4 Gary Snyder

Gary Snyder navštívil Českou republiku poprvé v roce 1998 při příležitosti Festivalu beatníků a uspořádal několik přednášek a čtení poezie v Praze, Brně a Olomouci. Druhou návštěvou pak byl 17. Festival spisovatelů Praha v roce 2007 představil se nejen při autorském čtení, ale i při několika diskusích a autogramiádách.

4.2.5 Další beatníci v Čechách

- Robert Creeley – 1998
- Ed Sanders – 2005
- Michael McClure - 2008

4.3 Václav Hrabě

Václav Hrabě byl český básník, jediný známý člen beatnické generace v Česku. Jeho tvorba, stejně jako ostatních beatníků, úzce souvisela s jazzovou a bluesovou hudbou. Sám autor se učil hrát na několik hudebních nástrojů, mezi nimi klarinet a saxofon, a koncertoval se studentskými kapelami. Mnoho jeho básní bylo zhudebněno (především Vladimírem Mišíkem). Jeho nejznámější knihou je sbírka *Blues pro bláznivou holku*.

Hrabě se v roce 1965 osobně setkal s americkým básníkem Allenem Ginsbergem a napsal s ním rozhovor (v roce 1965 u příležitosti jeho vystoupení v Praze).

Hrabětovy básně se za jeho života nedočkaly ani jednoho knižního vydání, všechny soubory vycházely až posmrtně, protože autor tragicky zemřel v necelých pětadvaceti letech, když se nešťastnou náhodou otrávil oxidem uhelnatým. Pohřben je v Lochovicích.

Dnes je to rok

*Den zapad do roka jak dukát do fontány
a slunce za obzor inkoustem malovaný
zapadlo do ticha Jen hvězdy bílé vrány
krákají nad obilím něžné a horké hrany*

*Myslím teď na Prahu Na roztřesené jíní
luceren Na měsíc horečně žlutý
Tak jako loni my dneska se loučí jíní
Za rok ti pošlu lístek: Přijď! Večer u Reduty!
Bude to jako dnes (Anebo jako loni)
Kdekdo se usměje zamává za rekruty
Kleknou si na dlažbu a sáhnou si jak voní
Čas není vlastně zlý Je přísný spíš než krutý
Noc padne do roka jak dukát do fontány
A najdeš ve schránce můj lístek načmáraný*

(Václav Hrabě, Blues pro bláznivou holku)

Obr. 10 Václav Hrabě

Závěr

Nedílnou součástí mého života je i umění a zvláště pak literatura. Ač to možná bude znít příliš sebevědomě, prahnu stejně jako beatnici po co nejvyšším stupni vzdělanosti a poznání. Jak jsem se již zmínila v úvodu, v tématu jsem byla zainteresována již před touto prací. Ta mi ale dala vhodný impuls ke studování beatnické literatury a povahy celého hnutí do největších detailů. Zato jsem tedy vděčna.

Povaha literatury má v sobě potenciál několika dimenzí. Jsou to zábava, vzdělanost, rozvíjení mozku. Nejzajímavějším rozměrem je ale dle mého jakási unikátní schopnost literatury posunout člověka někam dál. Po přečtení správné knihy jste postaveni před nové brány nazírání na svět. Literatura je způsobilá změnit celou vaši osobnost a následně i váš život. Beatnici byli velmi vizionářští lidé, a proto to v tomto případě platí dvojnásob. Jsem tedy této práci vděčna i za takovéto rozšíření obzorů a posun vpřed.

Prohlašuji, že na celé práci jsem pracovala samostatně a použitou literaturu jsem uvedla.

V Olomouci, červen 2011

podpis

Literatura

knihy:

HAINING, P: *Zdi iluzí*. Bratislava: Motýl, 1998

TYTELL, J: *Nazí andělé*. Olomouc: Votobia, 1996

MILES, B: *Neviditelný muž William Seward Burroughs*. Olomouc: Votobia, 1996

KOLEKTIV AUTORŮ: *S ferlinghettim v Praze – rozhovory*. Praha: Kosmas, 1999

FERLINGHETTI, L: *Startuji ze San Francisca*. Praha: ÚV ČSM, 1964

CORSO, G: *Mokrý moře*. Praha: Odeon, 1988

DI PRIMA, D: *Čas beatníků*. Praha: Pragma, 1996

KRAMEROVÁ, J: *Allen Ginsberg v Americe*. Praha: Volvox Globator, 1997

webové stránky:

<http://beatnici.mysteria.cz/beat.html>

Levi Asher, <http://www.litkicks.com/BeatGen> (25. července 1994)

Levi Asher, <http://www.litkicks.com/NakedLunch> (17. listopadu 1994)

filmy:

Dennis Hopper, *Easy Rider*, 1959

David Cronenberg, *Naked Lunch*, 1991

Carter Burwell, *Kvílení*, 2010